

ΔΡΑΜΑΤΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΤΟΥ MAXIME AUDOUIN

ΕΝΘΟΜΕΝΟΙ ΣΤΟ ΘΑΝΑΤΟ!



τρομου και αγωνίας.

Κόρη του μαρτυρίου ντέ Κερβεγκάν, είχε την άτυχια να ιδη, έπάνω στα 17 της χρόνια, τον προγονικό της πρόγο να γίνεται στάχτη από τους αμφορείς επαναστάτες της μακρονης της επαρχίας. Και σαν να μην έφτανε αυτό, μια τριπλή συμφορά την είχε χτυπήσει πριν από δέκα ημέρες. 'Ο πατέρας της, ή μητέρα της κ' ό μοναχικός αδελφός της είχαν άνεσει κ' οι τρεις τά αματωποποιημένα σκαλοπάτια της λαμητόμου, ή οποία τους κλάδανε άσπαιρα τά άμορφα κ' άρχοντικά τους κεφάλια.

Σήμερα ήταν ή σειρά της!... Πρώι—πρώι την τράβηξαν οι άξεστοι φύλακες της μαζί με καμιά δεκαριά άλλους άριστοκράτες κ' άριστοκράτιδες, και τους πήραν στο δημαρχείο της Φουζέρ, από όπου συνεδρίαζε νύχτα και μέρα άδιάκοπα τό Διαρκές 'Επαναστατικό Διασταήριο της επαρχίας.

'Ο πρόεδρος του δικαστηρίου, ένας πρόην τσαγκάρης, με μούτρα άπαισα και βλοσυρομένα κ' ό οποίος βρομοίωσε σκόρδο, κρασι και καπνό, κτύπησε τους δικτυχεις υποδίζους με μάτια που έλαμπαν από μίσος, μοχθηρία και μανία. Διάβασε τά δνμάτια τους γρήγορα—γρήγορα, γραμμένα από πριν σ' έναν ά-τελειώτο κατάλογο μελοδωνάτων, τους βλαστήμωσε με βροσιές γυδαίες και δίχως πολλές διακρίσεις, τους καταδίκασε σε θάνατο, άφου προηγουμένως συνεννόηθηκε χωμλόφωνα με δύο—τρία άλλα τέρατα σαν κ' αυτόν, καθισμένα πλάι του στην έδρα του Διασταηρίου—Στραγγιόν... Τελείωσε... 'Επειτα από λίγες ώρες —τό άλόγεμα στις 4— τό άμορφο κ' άγνό κεφάλια της δνδός ντέ Κερβεγκάν θα καταρυνιούσε στο ματωμένο καλάι της «καρμανιόλας», τό ζαφειρένια της ματάκια θάδονταν πρόμια και παντοτεινά και τό λυγερό, χιτό κορμί της θ' άπόμεινε όρφανό από κεφάλι.

Αλλά όλα σνλλογίζονταν τώρα ή άμοιρη κοπέλλα, άκοιμισμένη στον ύγρό τοίχο του σκοτεινού κελλιού της φυλάξης της, όπου την μετέφεραν και πάλι άπ' τό δικαστήριο, σωστό ψυχικό και σωματικό πενά κωρέλι, ενώ συγχρότως άνακυλώλητά βίαια της τάραιζαν τό τριφερό της στήθος και τά δάκρυά της μωσανεαν τά χλιμά της μάγουλα.

'Εξάφνα, ή σκουριασμένη κλειδονιά της βαρειάς σιδερένιας πόρτας του κελλιού της έτρεξε πένθημα στη σγαλιά της ύπόγειας έκείνης φυλάξης. Κι' άπ' την μωσανοιγμένη πόρτα κάποιος γλύστησε μέσα με προφύλαξι, κρατώντας στα χέρια του ένα λαδοφάναρο άναμμένο. 'Η δεσποινίς ντέ Κερβεγκάν πνάζηκε άπ' τη νάρκη της κ' από τό άφρά της χείλι βήγχε κάτι σαν πνιχτό Ξεφρονητό τρώμιον. Νόμισε πως είχαν έρθει οι δήμιοι να την πάρουν. —Μη φοβάστε άκόμα, μαμαζέλ. Είμ' έγώ, ό Καμπού. Δέν με θιάωσει; κνθόσει ό άνδραςος που είχε μπει στο κελλί της κ' έφερε τό φανάρι κοντά στο πρόσωπό του, όποτε να φωτιστή άπ' τη θιαχτή του λάμπα.

Στό φώς του φαναριού, ή δεσποινίς ντέ Κερβεγκάν ξεχώρισε ένα άγριόμοτρο, σκαμμένο άπ' τις δουκιές του υπάθρου, άξέμοστο και τραχύ. 'Ο άγνωστος αυτός φορούσε τόν διακριτικό σσοφρο των επαναστατών με την κόκκινη κοκάρδα κ' ήταν όπλισμένος σαν άσπαχός. Της ήταν άγνωστος τελείως, γι' αυτό και τόν κτυποσε τώρα με περιέργεια άνάμικτη με τρώμι. 'Εκείνος όμως, κλεινόνας πάλι την πόρτα με προφύλαξι, την πλησίωσε πατώντας στις μύτες των παπουτσιών του, άκοιμισχε το φανάρι σε μία γωνία, όποτε να μη φαίνεται άπ' έξω τό φώς του και κνθόσει με φωνή τρεμουλιαστή από κάποιον κρυφή λαχτάρα: —Μαμαζέλ; Είμαι ό Καμπού! 'Ο άλλστε βοηθός του περιό-

λόρη σας. Αυτός που τόν μαζέψατε άπ' τόν καικό τό δρόμο, γλυ- τανόντας τον άπ' τά νύχια τών χωροφυλάκων. 'Ε; Με θιάωστε τώρα;

—Σιγά—σιγά, ή άνάμνησι φώτιζε τό γεμάτο από σκοτεινούς ά- χνούς φρήξ και άτελεισίας μυαλό της δεσποινίδος ντέ Κερβεγκάν. 'Η περσιμένη καλή εποχή Ξαναρχόταν στη σέψη της σιγά—σιγά.

—Ναι... Ναι... άπάντησε με κοιμένη φωνή, Θωμάμι... Είσα ό Καμπού... 'Ο γυός της θειά—Μανταλέν. 'Εσύ που μία νύχτα κννηγούσε λαθραία μέσα στα κτήματα μας... Σ' είχε τσακώ- σει τό πρωί ό δασοφυλάκας μας με δύο κονιέλια στον χέρι και σε παραδάσει στην άστυνομία. 'Η μητέρα σου κ' έσύ με παρακάλεσα τε γιά να σε σώσω. Παρακάλεσα τότε κ' έγώ τόν άτυχο μπαμπά μου. Σε συγχώρησε. 'Εγινε δικός μας άνθρωπος! Θεέ μου! Θεέ μου! Μπαμπά μου καλέ, Μμαμά μου καλή, 'Αδελφούλη μου.

Δέν μπορούσε να πη περισσότερα. Τό βάρος της θλίψέως της γιά τόν τραγικό χαμό των πό αγαπημένων της στον κόσμο υπάξενό της σύντριβε. Και λυγισμένη στα δύο, κωρειασμένη και πνιγμένη στα δάκρυά της, γονάτισε στις ψυχρές πλάκες του κελλιού της, ά- νικηνη πενά να σκεφτή και να μιλήση.

'Ο Καμπού έννοιωσε κάτι να παράλυθό το κορμί του. Με στεγγνά τα μάτια του και με βουβό τό στόμα του, σπυθραλός και διαταχι- κός, σήθησε με κλονισμένα βήματα κοντά στην κοπέλλα, γονάτισε πλάι της, έπιασε τό μικροσκοπικό και λεπτό χέρι της και σφίγγον- τάς τό όσο πιο τριφερά κ' απαλά μπορούσε στις τελώριες παλάμες του, κνθόσει με άχορμη φωνή:

—Συγχώρηστε με, δεσποινίς, γι' αυτά που θά σας πώ. Θά βγοιν άλλωστε άπ' τό χέλι μου γιά πρώτη και τελευταία φορά. 'Ο θάνατος μας ένώνει αδή τη στιγμή. Σε λίγες ώρες έσεις δεν θά έπάχετε στον κόσμο. Μά κ' έγώ θά σας άκολούθησω ά-

μέσως, γιαι με τό χαμό σας σβίανε πενά γιά μένα κάθε χαρά και κάθε σποός της ζωής μου. Σας αγα- πούσα τρελλά, δεσποινίς, κ' έξωκολούθω άκόμα να τρέ- φω στην ψυχή μου την πιο άπέραντη κ' άγνη λατρεία γιά τη λουλουδένια και ιδανική σας ύπαρξι.

'Ενα άναμνητό άτελεισίας και πικρας τοίχοψε γιά λίγο τη λαλιά. Και καθώς ή δεσποινίς ντέ Κερβεγκάν, ξεχνώντας την κρίση της θεά, τόν κτύπησε βουβή και κατ'άπληρη, ό Καμπού έξωκολούθησε:

—Ναι, δεσποινίς. Μην άπορείτε. Σας σεβόμιον τό- σο και σας αγαπούσα και δεν θά άρνω ποτέ τόν έαυτό μου να σας λητήση, έστο και λίγο, με τό να σας έξω- μολογηθώ τό άτελεισμένο αυτό και φτωχό αισθημά μου. Ξέρω καλά ποιά τρωμαχτική κοινωνική απόστασι μάς χωρίζει και νοιώθω, ότι και μία ματιά μου άκόμα λα- τρείας έπάνω σας είνε βέβηλη. Με σώσατε άλλστε άπ' την κρεμάλα, γλυκειά μου κ' άγγελική δεσποινίς, και κοντά μου σώσατε και τη φτωχή μου μάνα, που θά πέθανε άν κ' έχανε. 'Ημιον μοναχο- γυός της, βλέπετε, κ' αγαπούσε ή καθμένη, κ' άς ήμιον ένας κοινός λαθροθήρας. Από τότε ή ζωή μου σας άντρεα. Διαθέστε την ό- πως θέλετε.

'Η δεσποινίς ντέ Κερβεγκάν σήκωσε τη ματιά της και κτύπησε συμπνευτικά την ά- γρια, με άνδρική και συμπληθητική μορφή του την κρίση έκείνη στιγμή, και περιορίστηκε να μωμολογήσει:

—'Ατυχ ή άγάτη σου, Καμπού. Σ' εύχαριστώ. Μά τίποτε δεν μπορεί να κάνω γιά σένα. 'Ο χάρος με περμεινέ από στιγμή σε στιγμή. Παρηγορήσου όμως γιαι είσαι νέος και καλός κ' ή ζωή άλλωνετα ελεύθερη μπροστά σου. Θά εύτυχήσεις κάποτε, γιαι τό άξίσις.

Μά ό Καμπού κούνησε τό κεφάλι του λυπηρατά. 'Εφερε τό χε- ράκι της στα χέλι του, τό φίλησε εύλαβικά και ήπτε με φωνή πνιγμένη:

—Σεις είστε πιο καλή κ' από μένα κ' άπ' όλους, δεσποινίς. 'Η είνενησι σας ψυχή σας έμποδίζει να με πιράνετε, λέγοντάς μου ότι ήμιον και είμαι ξενος στην καρδιά σας. Σας είπα, ότι σας αγα- πώ, μά έσεις άπορύγατε έπατήματα να μου πητε ότι δεν συμμερι- ζώσατε τό αισθημά μου. Μά έννοιω σας, δεσποινίς. Τό νοιώθω καλά ότι δεν μπορούσε ποτέ να γίνη αυτό τό πράγμα και γι' αυτό δεν έχω καμιά άξίσισι άπ' τά αισθημάτά σας. 'Ο σποός μου είνε να σας πώ, ότι άνάμεσα στους τόσους κωμνηρούς κ' άπαισιους έθρούς που σας τριφυζούν, βροίκεται κ' ένας ταπεινός άνθρωπίσκος του λαού —'Εγώ— ό οποίος σας λατρεύει σαν θεά του κ' ό οποίος δεν θά ζήση όποτε στιγμή έπειτα άπ' τό θάνατό σας.

'Η δεσποινίς ντέ Κερβεγκάν δεν έβγαλε μιιά. Σήκωσε μόνο το λευκό της χέρι ως τά μαλλιά του νέου, τά οποία πεταγόntonσαν τρα- χικά κ' άχτένιστα άπ' τις άιρες του επαναστατικού του σκούφου,



ΟΙ ΑΛΗΣΜΟΝΗΤΟΙ ΠΟΗΤΑΙ ΜΑΣ

ΤΟΥ Κ. ΚΩΣΤΑ ΚΑΙΡΟΦΥΛΛΑ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΑΛΟΚΩΣΤΑΣ

(Ο ειδυλλιακός ποιητής)



με μιά άρμονια και τελειότητα σπάνια. Και τ'α ποιήματά του αυτά είνε άληθινά όπως και τ'α πολεμικά, γιατί κι' αυτά τ'α έζησε. Είνε ό αντίπαλος της πονεμένης ζωής του, της βασανισμένης και γεμάτης πρῶλῳτιέις.

Όταν τελείωσαν οι άγωνές της Έπαναστάσεως ο Ζαλοκώστας διορίστηκε οικονομικός υπάλληλος στο Ναυτικό Διευθυντήριο του Πόρου. Τό 1836 μετετέθη στην τότε πρωτεύουσα Ναύπλιο με τό βαθμό του καταλιματία. Την έποχή αυτή άνακατέυθηκε και σε μιά συνωμοσία ύπερ του Συντάγματος, ή φασάκι όμως απέτυχε. Άλλά έκείνο πού περισσότερο από κάθε άλλο φαρμάκισε την καρδιά του ποιητού ήταν ό θάνατος των παιδιών του.

Τό 1840 παντρεύτηκε με μιά πατριωτοπούλα του από τό Σουράκι,

άπό καλό σπίτι. Τό πρώτο παιδί τους όμως πέθανε, πέθανε και τό δεύτερο, και τό τρίτο. Κι' άπελπισμένος πιά ό ποιητής έγραφε, γεμάτος πόνο :

Τό πατήρι της μοιρας γεμάτο δοκιμάσαμε κι' είπαμε : φθάνει ! Φοβερή των έλπίδων μας πλάνη ήταν κι' άλλο φαρμάκι στον πάτο.

Τό τέταρτο παιδί του, ό Χρήστος, καμάρι του ποιητή, γιατί είχε τ' όνομα του πατέρα του, έπεσε κι' αυτό άρρωστο και σε λίγες μέρες πέθανε. Τότε ό δύστυχος Ζαλοκώστας έγραφε τό ώραίο του ποιήμα :

Μά δεν έτελείωσε έδω ή τραγωδία του ποιητού. Δυό ακόμα παιδιά πού απόχησε, ό Εδύγγελος κι' ό Σπύρος, πέθαναν επίσης όταν έγιναν τεσσάρων χρόνων :

Όθ'αλε κανείς 'τι κάποια σκληρή κι' άδυσώπητη Μοίρα καταδίκασε τον ποιητή. Τά μαλλιά του άσπρισαν από τή θλίψη, κι' αυτή την ποιήσι τή μίσησε γιά μιά στιγμή ό ποιητής. "Όταν πέθανε ό Εδύγγελοζ του είχε υποβάλει στον Ράλλειο διαγωνισμό μιά σνλόγη ποιημάτων του με τον τίτλο «Άρματωλοί και Κλέπται». Άπελπισμένος όμως από τή λύπη του θέλησε κατόπιν νά την άποσύρη.

— Είνε ντροπή, ειπε στο φίλο του ποιητή Γεώργ. Παράσχο, ενώ τό άγαπημένο μου παιδί πέθανε, έγώ νά έχω ποιήματα σε διαγωνισμό!

— Άν θραβευθούν, τον συμβούλεψε ό Παράσχος, τά άφιερώνεις στο πεθαμένο παιδί σου. Αυτό θά είναι τό καλύτερο μνημόσννό του.

"Ετσι μόνο έδέχθη ό ποιητής νά λάβη μέρος στο διαγωνισμό, στον

και τ'α χείριενα άπαλά.

Μά την ίδια στιγμή άκούστηκαν βήματα στο διάδρομο. Άμέσως ό Καμπού τινάχτηκε όρθιος, φίλησε με λαχτάρα τό χεράκι της νέας και βγήκε τρεχάτος άπ' τό κελλί, κλειδώνοντάς το πάλι.

— Καμπού... Φοβάμαι!... Δέν θέλω νά πεθάνω!...

Αντέξ τ'α άπελπισμένες κραυγές έβγαλε ή δις ντε Κερβεγκιά, όταν—δυό ώρες άργότερα—άνέβηκε τά σκαλοπάτια της λαμπρόμου. Φέροντας την τρομαγμένη ματιά της γύρω στον μανιασμένο όγλο, είχε άντιφύσει τον Καμπού χλωμό σαν πτώμα, και σ' αυτόν τώρα έστειλε τ'α στεργνές έκείνες έπιλήσεις...

Μά δεν πρόλαβε νά τ'α άποτελειώση. "Ένας πυροβολισμός βροντερός σαν κεραυνός άκούστηκε κι' ή φτωχή νέα, χτυπημένη κατάσπθα, σωριάστηκε νεκρή κάτω.

Ό έξαγριωμένος όγλος κοιμάτιασε άμέσως τον Καμπού,—γιατί αυτός την πρῶδολλισε,— έξοσπώντας έτσι τη λύσσα του.

Μά ό Καμπού ξεψύχησε εύνυχισμένος! Πρώτα γιατί γλύτωσε την άτυχη άγαπημένη του άπ' τον έξευτελισμό της καριανόλας και έστερα γιατί την άκολούθησε στο αλώνι ταξείδι της...

Β'.

Ζαλοκώστας δέν είνε μόνον ό ποιητής των ήρώων του Εικοσιένα, είνε και ό τρυφερός ποιητής του έρωτα και του πόνου. Και τό περιεργό είνε ότι όταν ήθελε νά έκφράση τ'α αισθήματα αυτά, κατάφευγε στη δημοτική γλώσσα, την οποία γνώριζε κατά βάθος και μεταχειριζέτο με μιά άρμονια και τελειότητα σπάνια. Και τ'α ποιήματά του αυτά είνε άληθινά όπως και τ'α πολεμικά, γιατί κι' αυτά τ'α έζησε. Είνε ό αντίπαλος της πονεμένης ζωής του, της βασανισμένης και γεμάτης πρῶλῳτιέις.

όποιο πραγματικώς θραβεύθηκαν οι «Άρματωλοί και Κλέπται».

Έν γένει όλη ή ποίηση του Ζαλοκώστα, έπειτα από τ'α συνεχή δυστυχήματά του, είνε ποτισμένη από μελαγχολία. Ένα από τ'α όραυότερα του ποιήματα «ή Πέριζα» έχει θέμα τον πόνο μιάς αέρδικας πού βλέπει ένα γεράκι νά της άρπάξη τ' άγαπημένο της παιδί. Και τελειώνει :

Η μάνες των παιδιώνε μας γεράκια δέν φοβόνται τό μυριοχάιδεμένο τους στα νύχια του νά πάρη...

Άπό άλλα έάσανα σκληρά στον κόσμο τυραννόνται, έχουν άρρώστειες φοβερές και χάρο μακείλαρη.

Τό 1847 μετετέθη ό Ζαλοκώστας στις Άθήνας ως... επικάταλματίας πρώτης τάξεως. Και τότε έτίπωσε τό «Χάνι της Γραβιάς», πού είχε γράψει στο Ναύπλιο. Τό ποιήμα αυτό του έδωσε έξαιρετική θέσι μεταξύ των ποιητών της μικρής τότε πρωτεύουσής, τον έκαμε δε περισσότερο γνωστόν τό 1850 ή δημοσίευση του ποιήματός του γιά τό Μπότσαρη, τό όποιο έθεωρήθη ως τό άριστόόργημά του, από τους συγχρόνους κριτικούς.

Τό 1851 ό Ζαλοκώστας έπήρε τό πρώτο Ράλλειο θραβείον γιά τό ποιήμα του, τό Μεσολόγγι, τό όποιο μεταγράφη πεζά στη γαλλική κι' επιδόθηκε στη Γενεύη. Κατά την τελετή της θραβεύσεως ήταν παρών και ό βασιλεύς Όθων, ό όποιος όταν έδωσε στο Ζαλοκώστα τή δάφνη της στέμμεως του ειπε ότι θά έπιθυμούσε νά τον ιδή στο παλάτι.

Με μεγάλη χαρά ό ποιητής άκουσε τ'α λόγια του βασιλέως. Υπέθετε ότι ήθελε νά τον τιμήσει και νά τον συγχάρη ιδιαίτερω γιά τ'α πατριωτικά του ποιήματα.

Φαντασθήτε όμως την έκπληξι του όταν ό βασιλεύς, ό όποιος τον ύποδέχτηκε με ψυχρότητα, άντι νά τον έπαινήσει γιά τ'α ποιήματά του, του ειπε ότι ή ποιήσι δέν είνε... άτασχόλησι κατ'άλληλη γιά τους στρατιωτικούς και ότι θάλατι την στρατιωτική ύπηρεσία!

Μπροστά στον άπροσδόκητο αυτόν κεραυνό ό ποιητής—στρατιωτικός δέν τ'α έχασε, αλλά με θάρρος άπορώθηκε :

— Η ποιήσι, Μεγαλειότατε, δέν βλέπτει καθόλου την ύπηρεσία μου. Γιατί ή πρώτη γίνεται τή νύχια, ενώ ή δεύτερη γίνεται την ήμέρα, όπως επιβάλλει ό στρατιωτικός οργανισμός. Τις ώρες δηλαδή πού οι άλλοι διασκεδάζουν, έγώ σκεμμένο στο άμυδρο φώς ξαναζωντανεύω τ'α μεγαλουργήματα των προγόνων μου.

Κι' έφυγε κατόπιν άπογοητευμένος γιά τό στενό και περιορισμένο μυαλό του άγαθού κατ'ά τ'α άλλα βασιλέως Όθωνος.

Τόν Ιούλιον του 1858 ό ποιητής προσεβλήθη από ύδρονικία, πού τον έφερε εις τον τάφο έπειτα από δυό μηνών βάσανα και πόνους. Ό συγγενής του από τή γυναίκα του πολιτευτής Δημ. Χατζίσκος πήγε τότε στον ύπουργό και του άνήγγειλε ότι ό Ζαλοκώστας πέθανε και ότι γιά ήθιχη τοϋλάχιστο ικανοποίησι θά έπερτε νά τον προ-

διδάσουν, γιά νά μη πεθάνη... επικάταλματίας. Ό ύπουργός του τό ύποσχέθηκε κι' ό Χατζίσκος τό άνήγγειλε στο άνθιγγελοζ ποιητή, ό όποιος δοξίμασε βαθειά ευχαριστήσι. Άλλά την έποχή εκείνη έλειπε στο έξωτερικό ό Όθων και ή Άμαλία, πού ήταν αντιβασιλίσα, δέν ύπόγραφε τό διάταγμα.

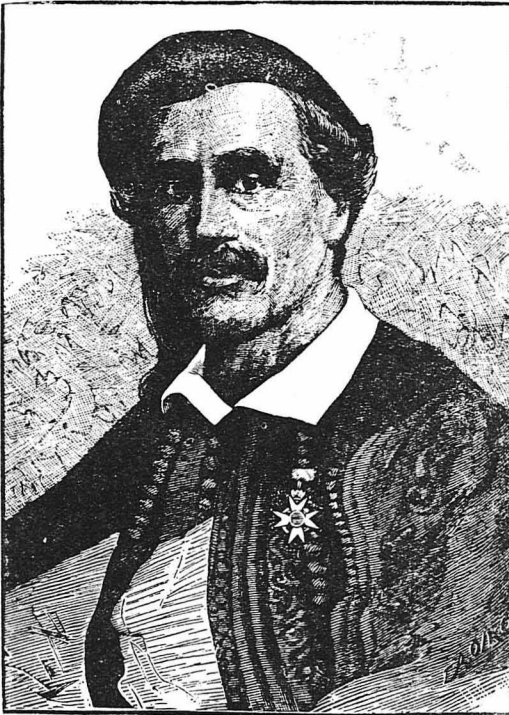
— Έχω διαταγή νά μην ύπογράμω τον προδιδασμό του Ζαλοκώστα! ειπε στο Γ. Παράσχο.

Άπό ποιόν είχε διαταγή; Άπό τον Όθωνα; Άγνωστον.

Όπωσδήποτε τό γεγονός είνε ότι ό Ζαλοκώστας περιέμενε ως την τελευταία του στιγμή, με άγωνία, τον προδιδασμό του. Λίγο πριν πεθάνει τον επισέφθηκε ό Άλέξανδρος Ραγκαβής. Μόλις τον ειδη ό Ζαλοκώστας τον ρώτησε :

— Μού φέρνεις τον προδιδασμό μου ;

— Σου φέρνω κατ'άλλο πολυτιμότερο, του ειπε ό Ραγκαβής. Και του έδειξε ένα γράμμα της μεγάλης λογιάς Δόρα ντ' Ιστορία γι' αυτόν. Στο γράμμα αυτό ή ντ' Ιστορία μιλούσε με έξαιρετικό ένθουσιασμό γιά τ'α ποιήματά του. Ό Ζαλοκώστας, μολοντί έλεινός, σηκώθηκε καθιστός στο κρεβάτι του και ζήτησε νά διαβάθη μόνος του τό γράμμα. Ήταν ή 3η Σεπτεμβρίου, κατά την οποία εωρτάζετο ή έπέτειος του Συντάγματος. Ό ήλιος έδυε και τό κανόνι βροντούσε... Ό ποιητής, άποδιάβασε τό γράμμα κι' έκλεισε γιά πάντα τ'α φαρτερά μάτια του...



Ό ποιητής Γεώργιος Παράσχος